

Aki tudja, megtanítja

Vannak dolgok, amikben nem feltétlenül vesszük észre azt, ami bennük van. Sőt, rengeteg olyan dolog van, amit egyáltalán nem tudunk felmérni, nem látjuk át tisztán a helyzeteket, és ezért sokszor nem tudjuk felmérni döntéseink következményét sem. Csak megyünk, csak élünk. A Kerekasztal nem kísérletezik azzal, hogy ezen változtasson, csupán nemes egyszerűséggel és intelligens partnerséggel rávezeti a fiatalokat a változás útjára.

Csontketteceink

Nincsen szó semminemű direkt szembesítésről, a foglalkozással egybekötött előadás mindvégig csak rávezet kérdésekre és válaszokra. Nem az alkotók válaszaire, hanem a sajátjainkra. Mindebben nagyon fontos szerepe van a beszélgetéseket vezető Bethlenfalvy Ádámnak, aki magától értetődő intelligenciával kezeli a fiatalokat: az általa feltett kérdésekben nincs semmi negatív értelemben vett, „okoskodó” tanítás, se kioktatás, egyvalami van: kíváncsiság. Ha meglepő választ kap, első reakciója, hogy megpróbálja megérteni – ennél szimpatikusabb kezekbe aligha kerülhetnének diákok. Igaz: a Tantermi Színházi Szemlén megjelent osztály kifejezetten együttműködőnek tűnik, kellemes dolog azt látni, hogy diákok úgy gondolkodnak és ötletelnek együtt, hogy közben nem állnak kényszer alatt, nevetnek, poénkodnak is a jeleneteken, amit Bethlenfalvy nem tilt meg, sőt szóvá se teszi, mégis valahogy az egész értelmes keretek között marad.

A *Csontketteceink* során egy közel félórás jelenetet láthatunk, amit legalább ilyen hosszú felvezetés előz meg. Mielőtt meglátogatnánk a színházi előadást, egy alig félperces, kisebb képből is részünk van: egy lány leüvölti a szüleit, majd bezárkózik a szobájába. Aztán röpködnek a cettlire írt ötletek, hogy vajon mi történhetett, miért zárkózhatott be – pedig nincs se ajtó, se szülők, se szoba. Észre sem vesszük, és máris elfogadtuk a játékszabályokat, máris ott hevernek az olyan szavak és kifejezések, mint „világundor”, „depresszió”, „ismeretlen külvilág” stb. Már is részesei vagyunk a játéknak – hiszen a diákok egy számukra (vélt) hétköznapi szituációt látnak: egy gyerek bezárkózik a szobájába.

Csontketraceink

A folytatás ehhez képest sci-fi. A Geoff Gillham által írt, szándékosan befejezetlen jelenet vélhetően háborús időkben játszódik, amikor is egy férfi egy kerek ketracéba zárt lányt húz keresztül a sivatagon – valahonnan valahová tartva. Ceri Townsend díszlete és jelmeze, a homokot idéző khakiszín szőnyeg, a szakadt ruhák, valamint az apró kis effektek, fényváltások pillanatok alatt teremtenek meg az intim beszélgetés hangulatából egy teljesen más, tőlünk látszólag mérföldekre lévő, kitalált világot. Érthetetlen, hogy jön ez ide – Hajós Zsuzsa rendezése szerencsésen nem magyarázza meg, hanem következetesen felépíti. Bagaméry Orsolya, Bethlenfalvy Ádám és Nyári Arnold abszolút minimális eszközhasználattal, apró hangsúlyokból, mozdulatokból felépített, megfontolt és lassúságában ütemes jelenetet varázsol elénk, ami délelőtt 10 óra körül csak pár pillanattal tűnik hosszabbnak a kellenél, és amiben minden kapcsolat és viszony egyértelmű – és mégsem az. Mégis mi köze van ennek a jelenetnek az előző lánnyal? – már azon kívül, hogy ugyanúgy Bagaméry Orsolya játssza.

A világon semmi. Bethlenfalvy is tart egy pár másodperces néma csöndet. Naivan azt hihetnénk, hogy érzi, ezt bizony elméretezték, ennyit az értelmes, színházról való párbeszédéről, itt már csak egy ügyes kihátrálás tud segíteni. Na de fél perc sem telik bele, és röpködnek a kérdések, válaszok, elkezdik értelmezni a jelenetet, nem az alkotók, a diákok, akik közben csoportokra oszlanak a szereplőkkel, majd megint közösen ötletelnek, majd megint csoportok – közben fokozatosan alakul rabság és szabadság viszonya, mintha már nem is arról a jelenetről lenne szó. Pedig arról van szó, csak az értelmezés során kezd kiderülni, hogy a látszatra antiutópikus sci-finek nevezhető jelenetnek valójában nagyon is sok köze van hozzánk. Hogy ez a Csipkerózsikára, vagy Hamupipókéra emlékeztető lány nagyon is hasonlít az előző lánnyal – elő is kerülnek a cetlik és a gyerekek, akik valamilyen viszonyba kerültek az előző lánnyal (hiszen a realitán intim szituációba könnyedén belevetíthették saját helyzetüket), most viszonyba kerülnek az új lánnyal is.

Csontkötőceink

A jelenet viszont idegesítően befejezetlen, de nem is fogjuk megtudni, mi a vége, hiszen azt nem írta meg senki. Furcsa is lenne, ennyi kreativitás és ötletelés után megmondani, hogy mire gondolt a költő. Szerencsére senki nem is mondja meg, sőt a diákoknak maguknak kell befejezniük a jelenetet: mi történik, miután egy ismeretlen srác kinyitotta a lányt fogva tartó ketrecet, lerakott elé egy kést, hogy elvágghassa a köteleit és kiszabadulhasson. A kérdés egyszerű: meggy vagy marad? A bizonytalan szabadság vagy a biztos rabság?

A csoportok létre is hoznak alternatív befejezéseket; mindegyik jelenet más, de mégis hasonló: átgondolt és következetesen levezetett. Közös gondolkodás eredményei egy látszólag semmitmondó helyzetről – ám ezekben minden elhangzott kérdés és válasz ott van. Fontos a Kerekasztal programja, hiszen azon túl, hogy megtanít színpadi eszközök megértésére, rengeteg olyan dologra is rávezet minket, önmagunk által, amit valamiért nem tanulunk: értelmes, közös gondolkodásra, helyzetek felmérésére és megértésére, ezen túl pedig saját magunk megismerésére. Persze: ki taníthatna meg kiszabadulni egy olyan ketrecből, amihez senkinek nincs kulcsa?

(II. Tantermi Színházi Szemle, 2012. május 4.)

Nyulassy Attila

0 hozzászólás